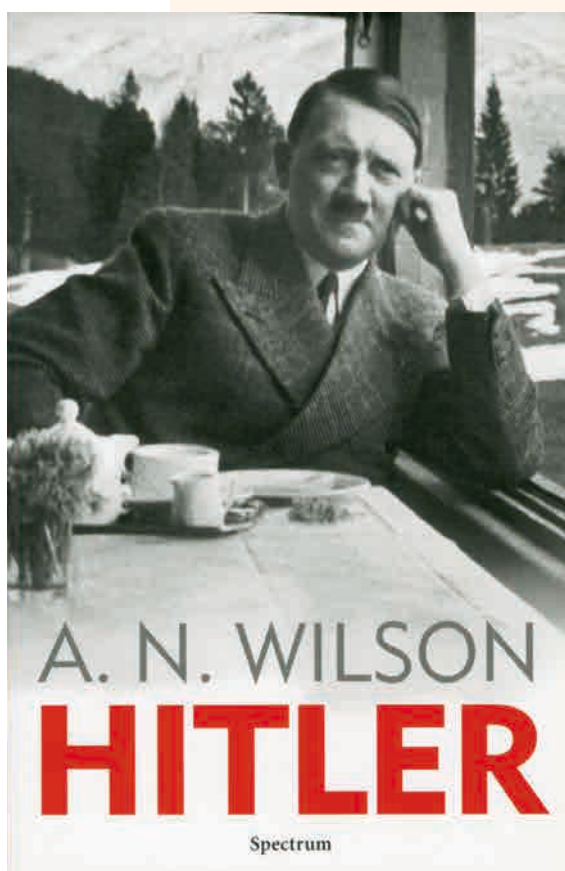

A.N. Wilson
Hitler. Een korte biografie
 (Spectrum: Houten, 2012), 238 blz.,
 € 17,50

Hitler sells, moet Wilson gedacht hebben toen hij een biografie over Hitler ging schrijven. Immers, de voormalige Rijkskanselier blijft – samen met boeken over Jezus, de Amerikaanse Burgeroorlog en Mao – een onderwerp dat geheid zorgt voor zeer grote oplagen. Wilson had al eerder biografieën geschreven (onder andere over Jezus, de apostel Paulus en de Russische schrijver Tolstoj) en weet derhalve hoe je bij het schrijven van een biografie te werk moet gaan. Zorg voor een centrale hoofdvraag, beschrijf smaakmakende episoden uit het leven van de hoofdpersoon en ga vervolgens in op zijn leven door gebeurtenis na gebeurtenis te analyseren. Door deze aanpak hoopt de biograaf tegelijkertijd een antwoord te krijgen op

de vraag waarom de hoofdpersoon geworden is, zoals hij is geworden. Waar het om draait in *Hitler. Een korte biografie* is de vraag waarvoor een humeurige nietsnut, een luie potverteerder die nog nooit ook maar een week had gewerkt, daarnaast alles wat hij nodig had ontving van vrienden en bewonderaars (zelfs zijn honden waren geschenken) zich desondanks op heeft kunnen werken tot Führer en dictator van het Derde Rijk. Wilson geeft – net als andere biografen – aan dat Hitlers belangrijkste moment in zijn *coming of age* geweest is tijdens een opvoering van Wagners *Rienzi* in het Oostenrijkse Linz. Deze bombastische opera gaat over de veertiende-eeuwse Romeinse demagoog Cola di Renzo die zijn volk aanvoert, maar op den duur door datzelfde volk wordt weggejaagd. Hitler raakte door de opvoering zo in vervoering dat hij terstond besloot eenzelfde leven te willen gaan leiden als de hoofdpersoon. Na de voorstelling zou Hitler, gekleed in een zwarte jas met klakhoed en een wandelstok met ivoeren handvat dragend, in trance zijn geraakt en later hebben beweerd *In jener Stunde begann es*. Ook hij zou zijn volk gaan leiden... Blijkbaar had Hitler te weinig tijd om zich te verdiepen in de ondergang van Cola di Renzo, want een echt zachtzinnige dood is deze volkstribuun in 1354 niet gestorven: het volk waarvan hij dacht dat het hem adoorde, verscheurde zijn lichaam. Wilson heeft in zijn biografie oog voor *petit histoire* (hij beschrijft Hitlers ziekelijke manier van ontlichten door zeer veel winden te laten), maar schuwt ook de geschiedenis met een grote G niet. Zo beschrijft hij Hitlers leven tijdens de Eerste Wereldoorlog en refereert daar aan het recente onderzoek van Weber, waarin deze beweert dat Hitler een zeer middelmatige soldaat was, in

tegenstelling tot wat Hitler later zijn volgelingen wilde doen geloven. Na de Eerste Wereldoorlog begint de langzame gang naar de benoeming tot Rijkskanselier, gevolgd door een heftige periode van dictatuur. Tijdens zijn leven had Hitler veel contact met vrouwen, beweert Wilson. Zo bezocht Diana Mitford (telg uit een Brits aristocratisch geslacht) de Führer meerdere malen laat op de avond. Zij logeerde in Hotel Adlon en hoefde na een telefoontje van Hitler slechts een klein gedeelte door donker Berlijn te lopen om de Führer in de Kanselarij te bezoeken. In zijn boek ontkracht Wilson daardoor de vilein-grappige opmerking van Cees Fasseur uit 2002 ('De enige werkloze in het Derde Rijk zat in de broek van Adolf Hitler'). Toch stond de liefde voor de hond voorop bij de Führer. Hij 'smolt, wanneer hij deze kwalijk riekende halve bloedverwant van de wolf te eten gaf, aaide of in de ogen staarde'. Wilson bevestigt in een anekdote dat Hitler geen verstand had van oorlogvoering. Karl May was de lievelingsauteur van Hitler. May beschreef in zijn jongensboeken de avonturen van Old Shatterhand en zijn kompaan Winnetou die samen in het Wilde Westen in menig gevecht verwickeld raakten. Hitler mocht graag de boeken van May aanprijzen; dit deed hij alleen op de ongunstigste momenten. Onder leiding van generaals had het Duitse leger binnen een kort tijdsbestek meer dan anderhalf miljoen vierkante kilometer Russisch grondgebied veroverd en werden er drie miljoen Russische soldaten gevangen genomen. Vier maanden later was de situatie in het nadeel van de Duitsers gekeerd en waren de Russen aan de winnende hand. Welke oplossing bood Hitler zijn generaals? Juist, hij raadde ze aan om in de hachelijke positie waarin zij verkeerden de boeken van Karl May

te lezen! Een toch wel erg originele benadering van oorlogvoering. Wat is het eindoordeel van Wilson over Hitler? Wilson beschouwt hem als de 'duivelse gedaante van de Verlichting' die een mysterie blijft 'dat niet kan worden doorgrond'. Hitler was een man die aan de ene kant erg gewoon was en aan de andere kant volstrekt ongewoon. 'Gewoon' omdat hij niet afweek van wat velen destijds dachten en ook zeiden. Hij had een rotsvast vertrouwen in de moderniteit, een moderne sociaaldarwinistische samenleving die de mensen zou leiden naar een betere toekomst. Daar pasten ook groots opgezette Neurenbergse Partijdagen bij, evenals de Olympische Spelen. Wilson wijst er overigens fijntjes op dat de moderne Olympische Spelen zijn gemodelleerd naar de Spelen van 1936, de Olympische fakkel was zelfs een nazi-uitvinding. Het 'ongewone' zat hem in het feit dat Hitler met 'bestudeerde verleidingskunst en een sterke politieke intuïtie' de stem van radicaalrechts kon worden. Hij was een soort magiër die mensen leidde en kon verleiden. Hitler had daar overigens wel tientallen medicijnencocktails voor nodig om zichzelf op de been te houden. Hij beschouwde zichzelf niet als een 'kleine worm', nee, die beschimping paste slechts bij Chamberlain en Daladier, die toestonden dat hij Tsjecho-Slowakije een loer draaide in 1938. Hitler zag zichzelf als een genie, dat slechts met een grootheid als Wagner te vergelijken viel.

Moet u dit boek aanschaffen? Wel wanneer u in een relatief dun boek meer over Hitler en zijn opkomst wilt weten. Maar wanneer u Kershaw in de kast heeft staan, raad ik u aan gebruik te maken van de echte Hitlerkenner, die overigens ook door Wilson als zodanig wordt beschouwd.

Ben Vriesema

Raymond Fagel. *Kapitein Julián, de Spaanse held van de Nederlandse Opstand*

(Zeven Provinciën Reeks – deel 30, Uitgeverij Verloren: Hilversum 2011), 104 blz., € 14,-

In 2003 verscheen van Yolanda Rodríguez Pérez *De Tachtigjarige Oorlog in Spaanse ogen*. Daarin achterhaalde zij aan de hand van oorlogskronieken, toneelstukken en andere bronnen welk beeld de Spaanse soldaten hadden van de strijd in de Nederlanden. Het bleek het startsein voor een golf aan studies naar de Opstand vanuit het Spaanse perspectief. Een jaar later verscheen een nieuwe uitgave van Geoffrey Parkers klassieker *The Army of Flanders and the Spanish Road, 1567 – 1659*. Jan van den Broek bezorgde in 2009 het verslag van de Spaanse gouverneur Francisco Verdugo en binnenkort verschijnt onder redactie van Maurits Ebben een bundel met biografische artikelen over de hertog van Alva. In dit rijtje past Raymond Fagels *Kapitein Julián, de Spaanse held van de Nederlandse Opstand* zonder meer. Julián Romero was een onbekende huursoldaat tot hij in 1546 aan het Franse hof in Fontainebleau een roemrucht duel won. Vanaf dat moment streed hij als oogappel van de generaals en vorst in de voorste gelederen van het Spaanse leger. Filips II ridderde hem na zijn dapper optreden in de oorlog tegen de Fransen in 1557. Destijds voerde graaf van Egmont het leger aan en was Julián enige tijd ondergeschikte van Willem van Oranje. Vanaf 1561 verbleef Julián in het Middellandse

Zeegebied waar hij meehielp de Ottomanen terug te drijven. Na de Beeldenstorm maakte hij deel uit van het leger dat met Alva de opstandige gewesten probeerde te bedwingen. Uit deze periode kennen wij Julián uit de kronieken. Hij was als hoogste Spaanse officier verantwoordelijk voor de bloedbaden in Naarden en Haarlem. In de *Historiën* bij Hooft en andere bronnen komt Julián als de aartsvijand van de gewesten naar voren.

In september 1572 verblijft Julián met zijn troepen vlak bij Bergen in Henegouwen, dat hij moet vrijwaren van eventuele protestantse steun uit Frankrijk. Ondanks de Bartholomeüsnacht is er een leger van wel twintigduizend man onder leiding van de prins van Oranje onderweg. Met zijn troepen verblijft Oranje op een steenworp van die van zijn vroegere strijdmakker. In de nacht van 11 op 12 september verlaat Julián zijn kamp om een aanslag op de prins van Oranje uit te voeren. Volgens Hooft gaat hij daarbij zo snel en gewelddadig te werk, dat geen soldaat van de prinselijke troepen in de gelegenheid is Oranje tijdig te waarschuwen. Alleen de trouwe hond die aan het voeteneind van Oranje de wacht hield, is op tijd wakker en weet zijn baasje voor een aanslag te behoeden.

Kapitein Julián, de Spaanse held van de Nederlandse Opstand is een waardevol boekje bij het examenonderwerp 'De Republiek in een tijd van vorsten'. In kort tijdsbestek leer je de Spaanse motieven voor wisselende bondgenootschappen en oorlogstactieken kennen. De persoon van Julián Romero laat niet alleen de werking van het in die tijd oppermachtige Spaanse leger zien, maar ook hoe tijdgenoten met Spaanse of Nederlandse ogen daar tegenaan keken.

Daan Schuijt ■